

Marek Stachowski'nin "Two Approaches to Etymological Research in Turkish Linguistics" Adlı Yazısına Cevap

Marcel Erdal

Frankfurt/Almanya

e-mail: merdal4@gmail.com

orcid: 0000-0002-1604-4193

CEVAP METNİ

Türkçe etimolojik sözlüğü hakkında yazdığım eleştiriye Prof. Stachowski çok ağır, kişisel suçlamalarla dolu, sekiz sayfalık bir 'cevap' yayınladı. Bu 'cevabı' kısaca yanıtlamam gerekiyor. Ben, etimolojik sözlükteki alıntı kelimelerin işlenişini tümüyle mükemmel bulmuş, Türk kaynaklı sözcüklerde ise birçok yanlış görmüş, bu yanlışların Eski Türkçe bilgilerinin eksikliğinden ileri geldiğini tespit etmiştim. Bence böyle sorunları göstermeyen bir eleştiri okuyucu için faydalı olmaz. Prof. Stachowski çağdaş Türkçe sözcükleri Eski Türkçe karşılıklarıyla eşit tuttuğumu, Eski Türkçede ortaya çıkmamış sözcüklerin hiç var olmadığını iddia ettiğimi, Clauson sözlüğünün etimolojilerini benimsediğimi yazıyor. Ben, Clauson'ın etimolojilerini desteklediğimi hiçbir yerde yazmadım; Clauson sözlüğündeki maddeleri sadece Eski Türkçenin ulaşılması kolay olan verileri olarak gösterdim.

Stachowski sözlüğünün sorunlu bulduğum etimolojileri arasında yazar, ilk olarak *güvey* ve *güveyi* maddeleri konusunda yazdığım eleştiriye değiniyor. Ben bu konuya cevap vermekle yetineceğim, bu da maalesef biraz ayrıntılı olacak. *güvey* sözcüğünü Prof. Stachowski Ana Türkçe **küdeg*'den getiriyor, bunun **küde-* 'gelinin ailesine gelmek' fiilinden türediğini, bu fiilin de **küde* biçimli bir isimden geldiğini yazıyor. Bu **küde* sözcüğü Prof. Stachowski'ye göre Yeni Uygurca *küyoğul* 'güveyi' teriminde bugüne kadar yaşıyor. *güveyi* maddesinin madde başı için ise Prof. Stachowski değişik bir etimoloji öneriyor, bunun aynı **küde-* fiinden getirdiği **küdegü*'den geldiğini yazıyor. *güvey* maddesinde Türkmence, Tatarca, Kırgızca ve Kazakça, çift heceli Kazakça *küyew* gibi soydaşlar var; *güveyi* maddesinde ise Hakasça *kizö* ve Yakutça *kütüö*. Bence Ana Türkçede **küdegü*'nün yanında bir de

Ana Türkçe **küdeg* diye bir sözcük olduğunu düşünmek hiç yerinde olmaz. Tüm çift heceli soydaşlar üç heceli kaynaktan gelmiş olmalı, tek heceli Yeni Uygurca *küy* de öyle: Bu sonuncusu *oğul* sözcüğüyle öbek teşkil edip bu öbek de (tek vurgulu) bir sözcük olunca, ara biçim olarak düşünebileceğimiz **küyey* daha da büzülmüş olmalı. *güvey* de muhakkak *güveyi*'den büzülmüştür. Sebepsizce **küδ* gibi yıldızlı biçimler yaratmak iyi etimoloji sayılamaz.

Prof. Stachowski, benim Türkiye Türkçesinin Eski Türkçeden geldiğine inandığımı yazıyor. Ben bunu eleştirimde yazmadım, sabah akşam da Türkiye'de herkesi bunun böyle olmadığına inandırmaya çalışmakla meşgulüm. Zengin Oğuz lehçesi ne yazık ki 13. yy.a kadar sözlü kalmış; bu lehçenin diğer Türkçelerden 11. yy.da ne denli değişik olduğunu ancak Kâşgarlı Mahmud'dan öğrenebiliyoruz. Belli ki yazıtlarda, Eski Uygurca kaynaklarda, Kutadgu Bilig'de gördüğümüz Türkçe, Oğuzca değildi.

Yazar kendini Willi Bang'ın başlattığı, Gy. Németh, G. Doerfer, T. Tekin ve başkalarının devam ettirdiği geleneğe görüyor. Benim ise sadece Clauson ve Tietze geleneğinde olduğumu, benim yönümün de devamcısı olmadığını yazıyor. Benim Türkoloji ve Altayistik eğitimim Kopenhag Okulu çerçevesinde oluştu ama dilbilim hocam Hans Jacob Polotsky, Bang'ın öğrencisiydi. Bir buçuk yıl boyunca Göttigen'de Doerfer ile çalıştım ve Talât Bey'le yazıştığımızda ondan da çok şey öğrendim. Her zaman bu bilim insanlarının, verileri ciddiye alan yaklaşımını uygulamaya çalışıyorum; bu yaklaşımı hem Eski Türkçe, hem Erken Moğolca, hem bugünkü Türk ve Moğol dillerinin verilerine dayanarak devam ettirmeyi başaranlardan biri olarak Hans Nugteren'in adını buraya eklesen bence lüzumsuz olmaz.

RESPONSE TEXT